

LLU PTF
Uztura katedra

Galda kultūras mācība

Dr.sc. ing. Rita Riekstiņa- Dolģe

Prezentācijas saturs:

1. Galda kultūras jēdziens
2. Uzvedības pie galda, galda manieres
3. Galda klāšanas pamati

Instrukcija

- Prezentācijai ir daži interaktīvi rīki, seko līdz norādēm
- Slīdņos ar ? jāizvēlas pareizā atbilde
- Nākošā slīdņa pārslēgšanai izmanto pogu

Etīķete?

Manieres?

Galda kultūra?

- Etīķete ir sabiedrībā mantotu, laika gaitā veidojošos, uzvedības un pieklājības normu kopums
- Manieres ir noteikts izturēšanās veids, paradums, uzvedības normas
- Manieres attiecas uz sociālo uzvedību kā cilvēks uzvedas, būdams kopā ar citiem
- Galda kultūra – zināšanu, noteikumu un uzvedības normu kopums par galda klāšanas, ēdienu pasniegšanas un uzvedības noteikumiem pie galda.

Kāpēc praktizēt labas manieres?

Vai man to vajag?

Vai tas ir obligāti?

Kur tO māca?

Jūties pārlicinātāks,
zinot, ko darīt

Brīvi jūties jebkurā
dzīves situācijā

Uzvedoties jauki, tu
izrādi cieņu saviem
draugiem un
līdzcilvēkiem

Esi jauks sarunu biedrs un
ar tevi ir patīkami
komunicēt

Uzvedības etiķete?

Produkta zīme

Stingri noteiktas un vispārpieņemtās cilvēku izturēšanās normas

Iekārtas darba instrukcija

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda etiķete?

Kuru dakšu jāņem pirmo?

Vai tas ir obligāti?

Kā to ēd?

Labas uzvedības noteikumi

1. Sēdi taisni
2. Nečapstini
3. ???

Padomu kopums, kas jāievēro pie ēdamgaldā (ēdot, uzturot sarunu)

Uzvedība pie galda liecina par cilvēka kultūras līmeni

Zināšanas palīdz pareizi lietot galda piederumus, zināt dažādu ēdienu pasniegšanas kārtību

Galda etiķete?

Ar noteiktu likumu
noteiktas normas

Katram ir sava, jo jūtas brīvi

Ir vispārpieņemtās normas
uzvedībai pie ēdamgalda

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Kārtības noteikumi pie ēdamgalda (1)

- ✔ Sēdi taisni, mierīgi
- ✔ Krēslu piebīdi tik tuvu galdam, lai ir ērti aizsniegt galda piederumus
- ✔ Rokas (plaukstu daļu) turi uz galda, elkoņus neliec uz galda
- ✔ Sāc ēst tikai tad, kad visi ir sasēdušies pie galda un uzlikuši ēdienu
- ✔ Neliecies pāri galdam, bet palūdz kaimiņam pasniegt vēlamo trauku
- ✔ Lieto: “Lūdzu!” un “Paldies!”

Kārtības noteikumi pie ēdamgalda (2)

- ✓ Pasakies par maltīti: “Paldies par pusdienām”
- ✓ Pēc ēdienreizes saloki auduma salveti un atstāj to līdzās šķīvī, papīra salveti met miskastē
- ✓ No galda celies, kad visi paēduši
- ✓ Pēc ēdienreizes novāc savu traukus
- ✓ Palīdzi notīrīt galdu

Maltītes laikā

- ✔ Izmanto katram ēdienam paredzētos galda piederumus, pirmie piederumi- tālāk no šķīvja
- ✔ Sagriez ēdienu nelielos kumosos un liec mutē nelielas porcijas
- ✔ Sagriez un ēd ēdienu ar nazi labajā rokā un dakšu kreisajā rokā
- ✔ Ja labi nepārvaldi piederumus, tad, kad esi sagriezis ēdienu, pārlic dakšu labajā rokā un novieto nazi uz šķīvja (ne uz galda)
- ✔ Mutes slaucīšanai izmanto salveti

Pie galda nevajadzētu....

- Sarunāties ar ēdienu mutē
- Skaļi košļāt vai čāpstināt
- Pārlieku skaļi runāt un smieties
- Ēst lieliem gabaliem un ātri
- Šūpot kājas un daudzīt ar kājām pa grīdu, pat ja tas ir noteikts mūzikas ritms
- Izmantot mobilo tālruni

Ēdienu pasniegšanas secība?

Ēdienkarte

*Karstās uzkodas
Aukstās uzkodas un salāti
Zupas
Pamatēdieni
Deserti*

Ēdienkarte

*Aukstās uzkodas un salāti
Karstās uzkodas
Zupas
Pamatēdieni
Deserti*

Ēdienkarte

*Karstās uzkodas
Pamatēdieni
Zupas
Aukstās uzkodas un salāti
Deserti*

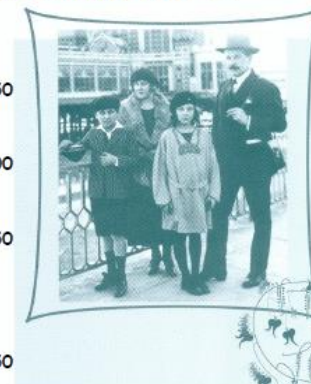

Pareizi!

- Šāda ir pierastā ēdienu pasniegšanas secība
- Ikdienas maltītē parasti ietver divus- trīs ēdienus
- Svētkos ēdienu kārtu skaits palielinās, ēdienu porcijas lielums samazinās
- Arī šādā secībā tiek izvietoti ēdieni ēdināšanas uzņēmumu ēdienkartēs

ĪPAŠĀ BĒRNU ĒDIENKARTE

1. Dabīgais buljons ar nūdelēm un vistas gaļu	2.50
2. Karstmaizīte ar šķiņķi un sieru	2.00
3. Gaļas salāti „Vecmāmiņas gaumē”	3.50
4. Kraukšķīgi kartupeļu „burtni” ar tomātu - gurķu salātiem un kečupu	3.50
5. Cūkgaļas karbonāde ar fritētiem kartupeļiem, pasniegta ar tomātu mērci vai majonēzi	4.75
6. Kartupeļu biezenis ar vistas filejas gabaliņiem saldkrējuma mērcē	4.25
7. Spagetti ar sieru un tomātu mērci	3.50
8. Plānās pankūkas ar šokolādes mērci ar zemeņu mērci	2.75
9. Vaniļas saldējums ar šokolādes mērci un riekstiem	3.00
10. Šokolādes saldējums ar zemeņu mērci un vafelēm	3.00
11. Saldējuma - augļu sulas kokteilis	3.00

pastniekamaja.lv

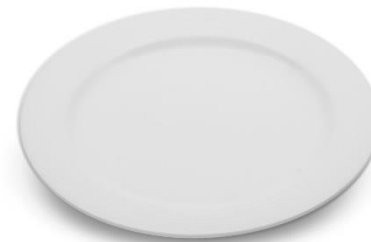
Lai turpinātu, novieto peles kursoru šeit!

Galda trauki un piederumi (1)

Auksto uz kodu pasniedz

(spied uz oranžā laukuma)

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Aukstās uzkodas pasniedz uz auksto uz kodu lēzenā šķīvja
- Klāt servē auksto uz kodu nazi un dakšu

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda trauki un piederumi (2)

Salātus pasniedz (*spied uz oranžā laukuma*)

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Salātus var pasniegt bļodiņā vai lēzenā šķīvī
- Piederums– dakša;
- Ja salāti ir jāgriež, tad servē auksto uz kodu nazi un dakšu
- Nazis tiek izmantots ne tikai griešanai, bet arī ēdiena uzstumšanai uz dakša

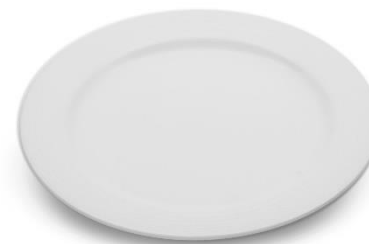
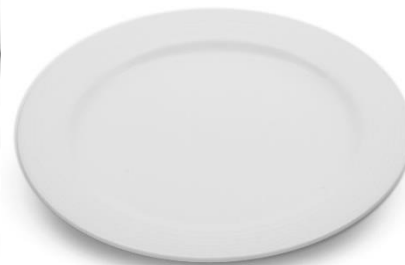
Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda trauki un piederumi (3)

Zupu pasniedz *(spied uz oranžā laukuma)*

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Zupu pasniedz dziļajā šķīvi, bļodā vai buljona tasē;
- Klāt liek ēdamkaroti vai deserta karoti, kas atkarīgs no trauka lieluma.

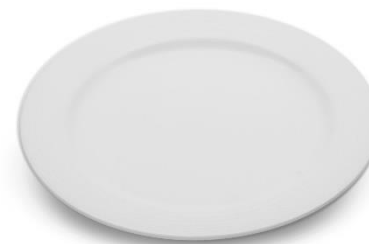
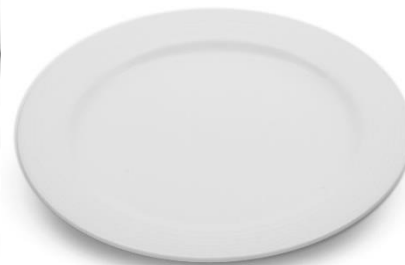
Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda trauki un piederumi (4)

Pamatēdienu pasniedz

(spied uz oranžā laukuma)

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Pamatēdienu pasniedz uz lielā lēzenā šķīvja
- Ēdienus ar mērce (piemēram, pastu) var pasniegt dziļā šķīvī
- Piederumi - pamatēdiena nazis un dakša

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda trauki un piederumi (5)

Maizes šķīvis ir *(spied uz oranžā laukuma)*

Diemžēl tu kļūdījies.

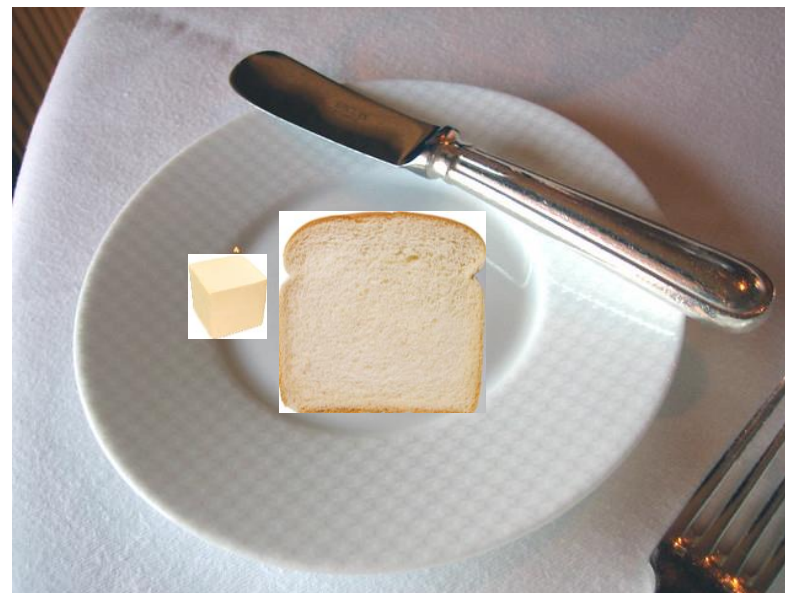
Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Maizes šķīvis tiek servēts ar sviesta nazi
- Paredzēts galda servēšanā katram viesim, biežāk svinīgās maltītēs un restorānos

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda trauki un piederumi (5)

Desertu pasniedz (*spied uz oranžā laukuma*)

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

- Desertu var servēt deserta traukos, uz lēzena šķīvja vai dziļajā šķīvī
- Piederumi – atkarībā no deserta veida un pasniedzamā trauka: tējkarote, deserta karote, deserta nazis un dakša, saldējuma garā karote

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Galda klāšanas pamati

- Galda klāšana nenozīmē tikai smalki klātu galdu svētku reizē
- Ikdienas galda klāšana ietver tīru, nepiekrautu galda klājumu, ar atbilstošiem traukiem, glāzēm un galda piederumiem
- Klājumam, trauku un piederumu izvietojumam ir jābūt ērtam un parocīgam
- Skaists galda klājums ir estētisks baudījums, kas vairo pozitīvas emocijas un padara ēdienreizi patīkamāku

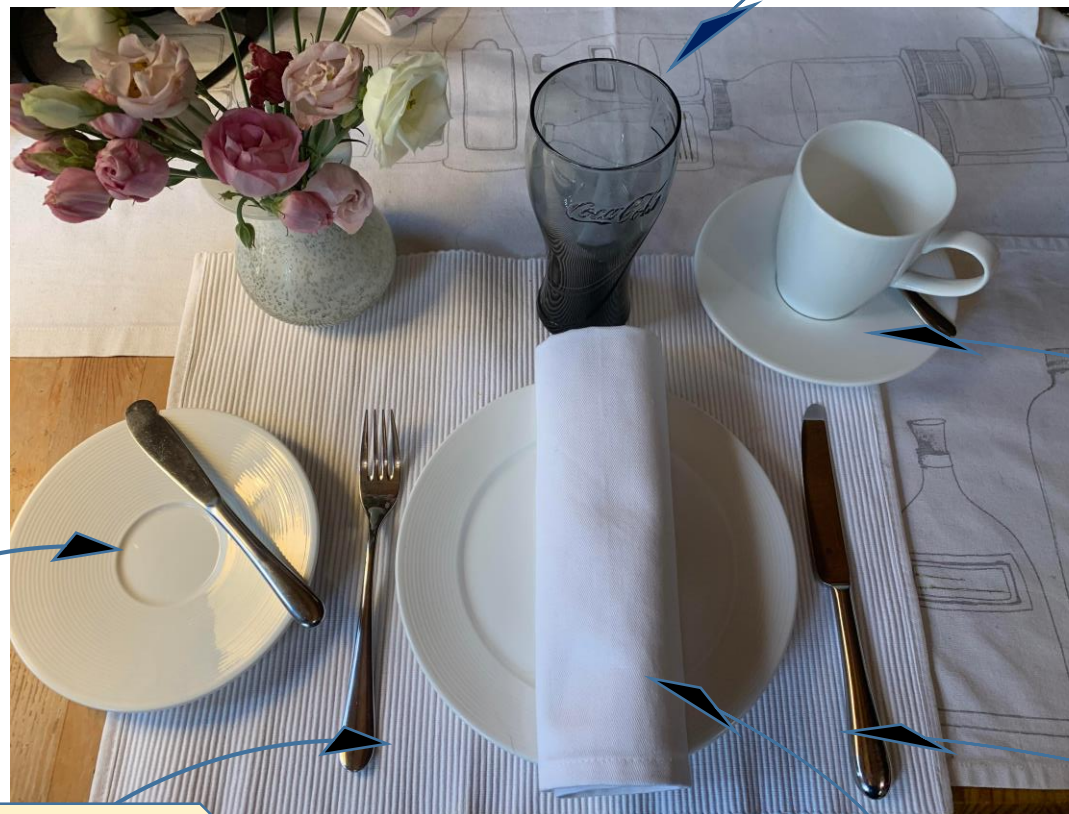
Brokastu galda klājums

Ēdienkarte:

Omlete

Augļu sula/ ūdens

Tēja/ kakao

Ūdens/ sulas
glāze

Maizes šķīvis ar
sviesta nazi

Tējas/ kakao
tase ar
apakštasi un
tējkaroti

Auksto
uzkodu dakša

Auksto
uzkodu nazi

Auksto
uzkodu šķīvis,
salvete

Brokastu galda klājums

Ēdienkarte:

Sviestmaizes

Augļu sula/ ūdens

Tēja/ kakao

Ūdens/ sulas
glāze

Tējas/ kakao
tase ar
apakštasi un
tējkaroti

Auksto
uzkodu šķīvis,
salvete

Brokastu galda klājums

Ēdienkarte:

Pankūkas ar ievārījumu

Augļu sula/ ūdens

Tēja/ kakao

Ūdens/ sulas
glāze

Tējas/ kakao
tase ar
apakštasi un
tējkaroti

Auksto
uzkodu nazis

Auksto
uzkodu dakša

Auksto
uzkodu šķīvis,
salvete

Brokastu galda klājums

Ēdienkarte:

Biezputra ar sviestu

Augļu sula/ ūdens

Tēja/ kakao

Ūdens/ sulas
glāze

Tējas/ kakao
tase ar
apakštasi un
tējkaroti

Salvete

Bļoda putrai

Deserta
karote

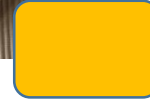

Galda piederumu valoda

Kā piederumiem vajadzētu

atrasties uz šķīvja maltītes laikā ? *(spied uz oranžā laukuma)*

Diemžēl tu kļūdījies.

Lai mēģinātu vēlreiz, novieto peles kursoru šeit!

Pareizi!

✓ Pirms maltītes

✓ Maltīti beidzot

✓ Maltītes laikā

Maltītes laikā

Maltīti beidzot

Lai turpinātu, nospiediet šeit!

Viesību rīkošana

- Pagatavo un nosūti ielūgumus
- Dekorē telpas
- Pagatavo uzkodas, ēdienu un dzērienus
- Sagatavo aktivitāšu un izklaides programmu
- Saklāj svētku galdu un pagatavo galda dekorus, tai skaitā ēdienkarti un galda kartes

Ielūgumi

- Pašgatavots ielūgums vienmēr būs īpašs un personīgāks
- Uz ielūgumu noteikti jāatbild (divu dienu laikā), īpaši gadījumā ja netiks uz viesībām
- Atbilde jāsniedz pa norādīto telefona numuru, vai citu norādīto saziņas veidu
- Oficiālos ielūgumos lieto īpašu terminloģiju:

R.S.V.P. - ***Répondez s'il vous plaît*** (franču val.) -
(lūdzu atbildiet) – jāatbild jebkurā gadījumā;

Regrets only (angļu val.)- jāatbild tikai atteikuma gadījumā

Idejas galda kartēm

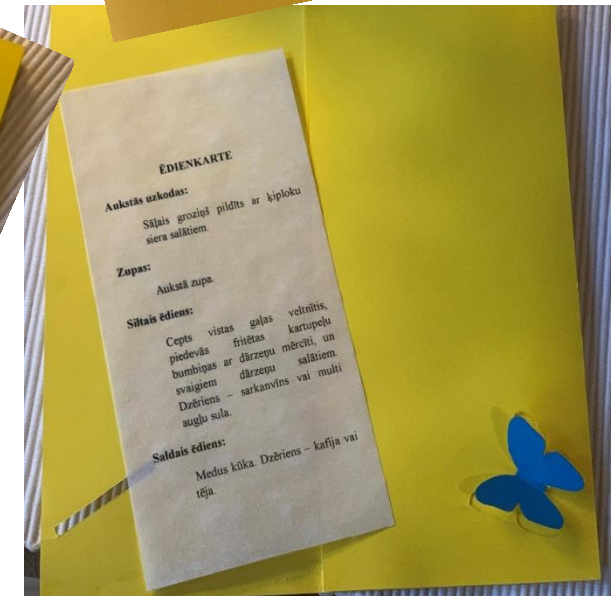
- Galda karte ir neliela kartīte uz kuras raksta viesu vārdus
- Galda kartes palīdz sēdināt viesus noteiktā kārtībā
- Galda kartes padara galdu svinīgāku, īpašāku katram viesim
- Galda karti var veidot ar novēlējumu vai kādu uzdevumu

Idejas ēdienu kartēm

- Svinīgas maltītes ēdienu kartes parasti gatavo oficiālos pasākumos, arī kāzās
- Ēdienu kartē raksta maltītē paredzētos ēdienus un dzērienus
- Mājas viesībās pašgatavota un interesanti noformēta ēdienkarte piešķirs īpašu svinīgumu, it īpaši pārsteiguma ballītē

Idejas ballīšu galdam

- Tematiskās ballītes nav iedomājamas bez papildus aksesuāriem
- Izdekorēta svinību vieta, piešķirs īpašu noskaņu

Apmeklējot ballīti, pie galda...

Auduma salveti
klāj uz ceļiem,
papīra liec
blakus šķīvim

Liec tik daudz
ēdiena, cik
vari apēst

Sarunas laikā
lieto:
“Lūdzu!”,
“Paldies!”

Esi
izpalīdzīgs,
apkalpo
galda biedrus

Ja nezini ar
kādiem
piederumiem
ēdams kāds
ēdiens, pajautā
galdabiedram

Nepazīstamus
ēdienus liec
mazu
daudzumu

Celies no
galda, kad visi
paēduši

Nesmejies
par galda
biedriem

Ja nepatīk kāds
ēdiens, pieklājīgi
pasaki: “Nē,
paldies.”

Ēdienreizes
laikā sēdi
taisnu muguru,
mierīgi

Nebaksti
galdabiedru,
bet uzrunā
viņu vārdā

Neizsaki
skaļas
piezīmes par
ēdienu

Nelieto
mobilo
telefonu

Cilvēks
uzvedības ciēna
Prast kāpret
Galda pie
piederumi kultūras iemaņas
uzvesties biedriem
kultūra

Paldies par uzmanību!

*Galda manieres nevar noslēpt.
Ar labām tu varēsi justies droši vienmēr, bet
sliktās agri vai vēlu tevi iegāzīs 😊*

